

Глава 9

InCrea+ УЧЕБНА ПРОГРАМА: ОСНОВИ И ИЗБОР

Authors:

Laura Uixera, (laura@merakiprojectes.es), MERAKI

Aoife Gleeson (aoife@merakiprojectes.es), MERAKI

Teresa Maria Sgaramella (teresamaria.sgaramella@unipd.it), UNIPD

Lea Ferrari (lea.ferrari@unipd.it), UNIPD

1 ВЪВЕДЕНИЕ

Проектът намира вътрешната си причина в сериозното влошаване на образователните различия и увеличаването на процента на отпадане, причинено от избухването на пандемията от COVID-19, и призовава за възприемане на по-холистичен подход към приобщаващото образование. Преподаването на изкуства може ефективно да подкрепи по-приобщаваща училищна култура, като същевременно насърчава благосъстоянието на учениците и развитието на основните умения на 21-ви век.

Общата цел е да предостави иновативен метод за приобщаващо образование и насърчаване на благосъстоянието чрез прилагане на образователно съдържание и практики по изкуства. По-конкретно целите са:

- Разработване на учебни ресурси, материали, образователни дейности за създаване на изкуство и обучителни модули за насърчаване на творчеството, културата, мултикултурния диалог, психологическите ресурси и основните умения на 21-ви век у учениците от средното образование (от 11 до 16 години).
- Насърчаване на социалното приобщаване на ученици от средното образование със специални образователни потребности, ученици от малцинства или семейства с ниски доходи.
- Повишаване на уменията и компетенциите на учителите по отношение на приобщаващото образование.
- Осигуряване на набор от нови умения и компетенции за културния и творчески сектор.
- Насърчаване на възможното сътрудничество между специалисти по изкуствата, образователни експерти и учители.

Няколко възможности за избор директно следват от тези предпоставки.

2 ИЗБОРЪТ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА INCREA+

2.1 Определение за приобщаване

Документалните проучвания дават няколко определения за приобщаване. Сред тях си заслужава да споменем определение на база индекса на приобщаване (Booth & Ainscow 2002). Приобщаването може да бъде разглеждано както по отношение на премахването на бариери, така и по отношение на насърчаване на участието. То реално се отнася до общност, която се грижи за своите членове, кара ги да се чувстват добре дошли и желае да се адаптира към различните им потребности (Marino-Francis & Worrall-Davies, 2010). Участието може да бъде разглеждано като резултат от здравните и образователни услуги (Imms et al., 2016; Kennette, & Wilson, 2019).

Някои от идентифицираните дейности, насочени към тази двойна цел, могат да бъдат:

- Намаляване на бариерите пред ученето и участието за всички ученици, не само тези с увреждания или тези, които са категоризирани като такива „със специални образователни потребности“
- Учене от опити за преодоляване на бариерите пред достъпа и участието на учениците с цел извършване на по-широки промени в полза на учениците
- Оценяване на всички ученици и служители еднакво
- Разглеждане на разликата между учениците като ресурс за подпомагане на процеса на учене, а не като проблем за преодоляване
- Признаване на правото на учениците на образование по местонахождението им
- Увеличаване на участието на учениците в и намаляване на тяхното изключване от културите, учебните програми и общностите на местните училища
- Подобряване на училищата, както за персонала, така и за учениците
- Подчертаване на ролята на училищата в изграждането на общност и развитието на ценности, както и повишаването на постиженията.
- Насърчаване на взаимно поддържащи се отношения между училищата и общностите
- Признаване, че приобщаването на ниво образование е един от аспектите на приобщаването в обществото като цяло.
- Преструктуриране на културите, политиките и практиките в училищата, така че те да отговарят на разнообразието на учениците.

❖ 2.2 Уменията и приоритетите на 21 век

Десет съществени житейски умения, изложени от Световната здравна организация (WHO), се считат за особено важни за 21 век:

Самосъзнание: Включва разбиране на себе си, нашия характер, нашите силни и слаби страни, нашите желания и нещата, които не харесваме. Постигането на самосъзнание може да помогне на подрастващите да разпознаят кога са под стрес или се чувстват под напрежение. Самосъзнанието често е предпоставка за ефективна комуникация и междуличностни отношения, както и за развиване на емпатия спрямо другите.

Емпатия: Емпатията е способността да си представим какъв е животът на друг човек. Без емпатия комуникацията, която подрастващите имат с другите, няма да представлява двупосочен процес. Емпатията може да помогне на подрастващите да приемат други, които може да са много различни от тях. Това може да подобри социалното им взаимодействие в класната стая, но и по-късно в живота, може да им помогне в ситуации на етническо или културно многообразие.

Критично мислене: Способност за анализиране на информация и опит по обективен начин. Критичното мислене може да допринесе, като помогне на юношата да разпознае и оцени факторите, които влияят върху нагласите и поведението, като ценности, натиск от връстници и медии.

Креативно мислене: Нов начин за виждане или правене на неща, който се състои от четири характерни компонента – плавност (генериране на нови идеи), гъвкавост (лесна промяна на перспективата), оригиналност (замисляне на нещо ново) и разработка (надграждане на други идеи).

Вземане на решения: Умение, което може да помогне на юношата да се справя конструктивно с решенията за своя живот. Младите възрастни могат да се научат да оценяват различните опции, които са им на разположение, и да преценят какви ефекти е вероятно да имат тези различни решения.

Решаване на проблеми: Помага за овластяване на юношата да погледне обективно на проблема спрямо различните варианти за решения и за намиране на решение, след като бъдат претеглени плюсовете и минусите на различните налични опции.

Умения за междуличностни взаимоотношения: Осигуряване на помощ на подрастващите да се свързват по положителен начин с хората, с които общуват в ежедневието си живот. Това може да включва способността да създаваме и поддържаме приятелски отношения, от голямо значение за нашето психическо и социално благополучие; поддържане на добри отношения с членовете на семейството и възможност за конструктивно прекратяване на отношенията.

Ефективна комуникация: Означава да се помогне на подрастващите да изразят себе си, както вербално, така и невербално, по начини, които са подходящи за културите и ситуациите. Това означава да можем да изразяваме мнения, желания, нужди и страхове и включва способността да можем да поискаме съвет и помощ в момент на нужда.

Справяне със стреса: Като житейско умение това означава разпознаване на източниците на стрес в нашия живот, разпознаване как това ни се отразява и действие по начини, които ни помагат да контролираме нивата на стрес; научаване на положителни стилове за справяне и замяна на пасивните с активни механизми за справяне - това може да включва промяна на средата или начина на живот и научаване как да се отпускате.

Справяне с емоциите: Включва разпознаване на емоциите в себе си и другите, осъзнаване на това как емоциите влияят върху поведението и развиване на способност да реагираме на емоциите по подходящ начин. Важен аспект на това умение е да се научим да управляваме интензивни емоции като гняв или тъга, които, в случай че не реагираме по подходящ начин, могат да имат отрицателен ефект върху здравето ни.

На база на наскорошни международни дейности, фокусирани върху деца и юноши и на резултатите от международния доклад по InCrea+, ние ще групираме тези умения в 3 главни категории (Trilling & Fadel, 2009):

1. *Умения за учене* (критично мислене, креативност, сътрудничество, комуникация, решаване на проблеми)
2. *Грамотност* (информационна грамотност, медийна грамотност, технологична грамотност)
3. *Житейски умения* (емпатия, гъвкавост и адаптивност, лидерство, инициатива и самонасочване, социално и межкултурно взаимодействие).

При разработването на дейностите в учебната програма, очакваме да покрием тези три категории умения.

❖ 2.3 Областите на изкуство

Различните класификации на изкуството включват изобразително изкуство, визуално изкуство, пластично изкуство, перформанс, приложно изкуство и декоративно изкуство (Bernard, 2020). В учебната програма ще се фокусираме върху първите четири, а именно:

- *Изобразително изкуство:* включва рисуване, живопис, скулптура, калиграфия, изработка на щампи.
- *Визуално изкуство:* включва всички изящни изкуства, в допълнение към новите медии, фотография, съвременно изкуство, икуство, използващо единствено материали от природата (environmental art).
- *Пластично изкуство:* включва творби, които са оформени, но не задължително пластични; включва триизмерни творби от глина, гипс, камък, метал, дърво и хартия (оригами).
- *Перформанс:* тук влизат арт форми, които се отнасят до публични представления, които се случват основно в театър (традиционен перформанс – театър, опера, музика, балет; съвременен перформанс - пантомима).

Програмата ще включи дейности, които се занимават както с известни продукти на изкуството, така и със създаването на изкуство, подпомагайки по този начин един рефлексивен подход към кодирани преживявания и достигане до смисъла посредством директно участие.

❖ 2.4 Принципите на универсалния дизайн за обучение (УДО)

В съответствие с дефиницията на УДО на CAST (2018), три общи принципа ръководят прилагането на този подход. Множество средства за ангажиране: необходимо е да се осигурят множество възможности за ангажиране; новостите може да са атрактивни за някои ученици, докато други може да предпочитат предвидима рутина и структура.

В УДО класната стая учителите разделят големи задачи на компоненти, така че учениците да могат да получат обратна връзка, за да сведат до минимум или коригират грешките; предоставят чести възможности за оценка и обратна връзка по време на учебната година; предлагат избор на съдържание и инструменти, за да предоставят на различни учащи възможност да се включат в учене, което е най-смислено и мотивиращо за тях.

Множество средства за представяне Учениците могат да се различават по отношение на начините, по които възприемат и разбират информацията, която се представя; някои учащи може да имат сетивни увреждания (например слепота или глухота), други могат да имат

обучителни увреждания (например дислексия), езикови или културни различия. Важно е да се осигурят опции за представяне на съдържанието.

В една УДО класна стая материалите са достъпни за всички видове обучаеми. Учениците разполагат с много опции за четене, включително на хартия и в дигитален формат. Видео материалите имат субтитри и описания за аудиото.

Множество средства за изразяване. Най-вероятно различните ученици в класната стая ще се различават по начините, по които могат да се ориентират в учебна среда и опит и да изразяват това, което са научили и знаят. Предоставянето на разнообразни възможности за действие и изразяване е от съществено значение и ще активира стратегически неврологични мрежи с положително въздействие върху ученето.

В традиционната класна стая може да има само един начин ученикът да изпълни дадена задача. С УДО има няколко опции. Някои ученици може да успеят да създадат подкаст или видеоклип, за да покажат какво знаят. Може дори да им бъде позволено да нарисуват комикс.

Принципите на УДО трябва да се използват по този гъвкав и динамичен начин, като подкрепят всеки обучаем с подходящите стратегии, за да намери своя път и сам да създава своето обучение (Kennette, & Wilson, 2019).

В съответствие с предложенията от проучената литература, както и получени по време на съвместно обучение, партньорите по проекта InCrea+ подчертаха следните възгледи като основни за проекта:

- Приощаването се възприема като процес, при който се предоставя равен достъп и възможности на всеки в рамките на определена група без пречки или предразсъдъци, като се имат предвид индивидуалните нужди, способности, умения и особености.
- Приобщаващото образование се възприема като процес, при който образованието е достъпно за всички и предоставя равни възможности, отбелязвайки и използвайки различията за постигане на оптимални резултати от обучението за всички.
- Изкуствата в приобщаващото образование предоставят универсален език за изразяване на лични, социални умения и чувства, позволявайки участие и ангажираност за всеки без страх от грешки или осъждане.
- Изкуства за подобряване на способностите, постигане на овластяване и използване на уникалността.

Следвайки литературните източници и гореспоменатите елементи, обучението и учебната програма по проект INCREA+ ще възприемат онези подходи, от които се очаква да се противопоставят най-ефективно срещу предизвикателствата пред включването, разгледани в проучването, а именно: културни, социално-икономически, социални, индивидуални (физически, когнитивни, емоционални и поведенчески), предизвикателства, свързани с надареност и талант.

3 УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

3.1 Структура

Учебната програма се развива в три стъпки, всяка включваща 13 дейности (Таблица 1).

Шестте предизвикателства пред приобщаването ще бъдат адресирани на всяка от стъпките, засягайки в същото време и по-значимите умения на 21 век, посредством посочените четири вида изкуства (обхващайки примери както за разглеждане на съществуващи произведения на изкуството, така и на създаване на такива)

The Six challenges to Inclusion	21 st century skills Set A Through 4 artistic expressions	21 st century skills Set B Through 4 artistic expressions	21 st century skills Set C Through 4 artistic expressions
➤			
➤			
➤			
➤			
➤			
➤			

Таблица 1. Базова структура на учебната програма на InCREA+

УДО е ръководният принцип за всяка дейност, разработена в програмата.

3.2 Добри практики в разработването на програмата

При разработването на учебната програма ще вземем предвид съществуващите добри практики в цяла Европа. Ние също така ще изберем тези, които отговарят на основите и целите на проекта INCREA+ или ще ги преработим така, че да отговарят на критериите, описани в раздел 2 на тази глава.

При разработването на дейностите ще бъдат разгледани поне следните аспекти, както е показано в шаблона, който следва (Таблица 2).

ЗАГЛАВИЕ	
ЦЕЛ	(Предизвикателство пред приобщаването, което е адресирано с въпросната дейност)
АРТ ОБЛАСТ	
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ	(в минути)
ИНСТРУКЦИИ СТЪПКА ПО СТЪПКА	
МАТЕРИАЛИ & ДОПЪЛНИТЕ ЛНИ РЕСУРСИ	
ОЦЕНКА НА НАУЧЕНОТО	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Постигната ли е целта или не? До каква степен?</i> • <i>Как са подкрепени приобщаването и участието?</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Как са промотирани уменията на 21 век?</i>
ИЗТОЧНИЦИ	(ако има такива)

Таблица 2. Шаблон за описание на базова информация в дейностите в учебната програма

Специфични нужди от експертен опит или истории на участниците могат да доведат до добавяне на допълнителни аспекти към развитието на дейностите.

3.3 Учебни индекси

Както е посочено в проекта, програмата ще насърчи серия от различни и ефективни ползи.

Краткосрочни ползи:

- ❖ Развиване на умения на 21 век в учениците
- ❖ Повишено приобщаване на ученици в неравностойно положение в обхванатите училища
- ❖ Обучение на преподаватели и експерти от сферата на креативния и културен сектор за използване на практики за приобщаване чрез изкуство
- ❖ Насърчаване на креативността, културата, мултикултурализма и добруването чрез обучителни инструменти, материали и обучителни ресурси.

Дългосрочни ползи:

- ❖ Разпространение на арт обучителни практики на европейско ниво.
- ❖ Подобряване на условията за обучение и на учебните постижения на всички ученици.
- ❖ Ограничаване на отпадането от образование от страна на групите, които са в неравностойно положение.
- ❖ По-силно сътрудничество между културния и креативен сектор и училищата.

За да се опишат наложените промени, ще бъдат разгледани и предложени на учениците както качествени, така и количествени инструменти преди и след участие в учебната програма (Таблица 3). Рефлексивните въпроси по време на дейностите ще насочват обучението.

ИЗМЕРЕНИЕ	ИНСТРУМЕНТ	начало	край	<i>Версия за ученика</i>	<i>Версия за учителя</i>
Приобщаване Участие	<i>Лично докладвано приобщаване и участие</i> <i>Директни мерки за повишение на участието</i>	x	x	x	x
Умения на 21 век	<i>Субективен опит и подобряване</i>	x	x	x	x

Изкуства	<i>Повишение интереси и знания</i>	x	x	x	x
-----------------	------------------------------------	---	---	---	---

Таблица 3. Компоненти на оценката на наученото

Както е предложено, участниците и професионалистите, провеждащи дейността, ще бъдат включени в анализирането на промените и насърчаването на приобщаването, развитието на уменията и активното участие.

4. БИБЛИОГРАФИЯ

Bernard, C. F. (2020). Lived experiences: Arts policy at the street level in the New York City Department of Education. *Arts Education Policy Review*, 121(1), 30-41.

Booth, T., Ainscow, M., Black-Hawkins, K., Vaughan, M., & Shaw, L. (2002). Index for inclusion. *Developing learning and participation in schools*, 2.

CAST (2018). *Universal Design for Learning Guidelines version 2.2*. Retrieved from <http://udlguidelines.cast.org>

Imms, C., Froude, E., Adair, B., & Shields, N. (2016). A descriptive study of the participation of children and adolescents in activities outside school. *BMC pediatrics*, 16(1), 1-11.

Kennette, L. N., & Wilson, N. A. (2019). Universal Design for Learning (UDL): What is it and how do I implement it. *Transformative Dialogues: Teaching & Learning Journal*, 12(1), 1-6.

Marino-Francis, F., & Worrall-Davies, A. (2010). Development and validation of a social inclusion questionnaire to evaluate the impact of attending a modernised mental health day service. *Mental Health Review Journal*, 5, 1-12.

Partnership for 21st Century Skills. (2009) *A framework for 21st century learning* P21Tucson, AZ Available at: www.21stcenturyskills.org.

Trilling, B., & Fadel, C. (2009) *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*, Jossey-Bass (publisher). ISBN 978-0-470-55362-6. Retrieved 2016-03-13.